

Besøgene lagde forholdet til Kina og Sydkorea på is og førte til gentagne demonstrationer og protester i nabolandene. I modsætning til sine handlinger, udtalte han på 60-årsdagen for krigens ophør, at Japan var dybt berørt af de lidelser, man havde påført andre under Femtenårskrigen, og lovede, at Japan aldrig igen ville vælge "vejen til krig".

Da Koizumi i 2006 planmæssigt trådte tilbage som premierminister efterlod han sig et splittet LDP, der havde sikret sig regeringsmagten frem til 2009. Oven i den interne splid, ramte den globale økonomiske krise i efteråret 2008. Det japanske folk krævede forandring og gav ved valget i efteråret 2009 oppositionspartiet Japans Demokratiske Parti (DPJ) en jordskredssejr.

Japan's plads i Verden

Japan var en af USA's mest loyale støtter i den nye verdensorden, der fulgte i Den Kolde Krigs kølvand. USA og andre lande forventede imidlertid, at Japan engagerede sig mere aktivt i verdenssamfundet ved at bidrage med andet end penge. I Golfkrigen (1990-1991) betalte den japanske regering de fleste udgifter, der var forbundet med krigsførelsen (17,3 mia. US\$), men bidrog ikke med soldater. Selvom den japanske regering henviste til, at Fredsforfatningen forbød enhver brug af japansk militær, udtrykte USA stor utilfredshed.

AMERIKANSKE MILITÆRBASER I JAPAN

Iflg. den amerikansk-japanske sikkerhedsaftale fra 1960 er USA forpligtet til at forsvare Japan i tæt samarbejde med de japanske Selvforsvarsstyrker. Amerikanerne etablerede militærbaser især på Okinawa, der indtil 1972 var under amerikansk besættelse. I 2007 var der 33.453 amerikanske militærfolk udstationeret i Japan og 5.500 civile ansat af det amerikanske forsvarsministerium. Amerikanerne har fire store baser, der primært finansieres af den japanske regering. I 2007 betalte Japan US\$ 2 mia. som årligt bidrag til de amerikanske baser.

De amerikanske tropper udgør et dilemma på Okinawa, fordi de dels betyder en stor tilførsel af penge til baserne og dermed øens økonomi, og dels udgør en gene i form af larm og farer i kraft af et stort antal soldaters tilstedeværelse.

Internt i den japanske regering og med pres fra USA er der flere gange blevet rejst et ønske om at fjerne Fredsforfatningens paragraf 9 og omklassificere de japanske Selvforsvarsstyrker til en national hær. Et flertal i den japanske befolkning har imidlertid ikke ønsket at omstøde forfatningen og dermed risikere, at japanere igen dør i krig, men emnet er ikke taget af den politiske dagsorden.

Paragraf 9 i forfatningen er blevet fortolket meget fleksibelt for at kunne sende japanske forsvarssoldater til fredsbevarende arbejde i Kambodja (1992), Eks-Yugoslavien (1994) og Irak (2003). I 2008 tillod en lov de japanske Selvforsvarsstyrker at

beskytte handelsskibe (uanset nationalitet) truet af somaliske pirater, og styrkerne kan dermed fungere i international sammenhæng. Argumentationen lød, at den maritime transport er vigtig for de japanske øer, der er afhængig af blandt andet olie fra Mellemøsten.

I Krigen Mod Terror, erklæret af USA efter terrorangrebene mod USA i 2001, fik Japan en strategisk rolle i kraft af landets geografiske beliggenhed. Den amerikanske præsident, George W. Bush, udråbte de såkaldte slyngelstater, hvor Nordkorea blandt andre blev nævnt i forbindelse med det, han kaldte ondskabens akse. Nordkorea havde siden begyndelsen af 1990'erne ikke kun raslet med sabler og tomme ord, men etableret et atomprogram, hvor Det Internationale Atom-Energi Agentur (IAEA) ikke fik adgang til kontrol. Den nordkoreanske regering beordrede forsøg med langtrækkende missiler sendt ind over de japanske øer (2006) og op mod Alaska (2009).

Japans fortsatte internationale engagement følger ikke alene militære linier. Ikke mindst på grund af paragraf 9 i Fredsforfatningen satser Japan i høj grad udenrigspolitisk på diplomati, udviklingsbistand, investeringer i udlandet og udbredelsen af populærkultur.

Den japanske populærkultur – mobiltelefoner, manga og litteraturen

Den teknologiske udvikling havde gennem 1980'erne sit klare centrum i Japan, og udviklingen af computerspil, simulator-spil, internet og dets lige har længe været en integreret del af det japanske samfund. Det individualiserede fællesskab betyder, at alle kan indgå i sociale sammenhænge uafhængig af tid og rum. Også mobilteknologien har flyttet samfundets muligheder med adgang til hele det virtuelle netværk via mobiltelefonen.

Til skrækscenariet hører de unge, der isolerer sig fra den rumlige sociale kontakt og finder deres identitet i cyberspace (*hikikomori*). For de fleste japanere er det imidlertid en balancegang, hvor de kommunikative medier indgår som et supplement i deres hverdag.

QR-koden (Quick Response Code) blev introduceret i 1994 og er meget udbredt i Japan i det nye årtusinde. Koderne kan ses i ethvert trykt medie og i gadebilledet. De fleste japanske kamera-mobiltelefoner kan læse koden og linke telefonen til det relevante website, der har trykt koden. De traditionelle QR-koder er i sort/hvid, men i 2009 skabte reklamefirmaet SET denne farverige udgave for Louis Vuitton som reklame for samarbejdet mellem Louis Vuitton og kunstneren bag koden, Murakami Takashi. Denne kode fører til Louis Vuittons mobil-website.

Et andet medie, der ikke bare indgår i de unges popkultur, men som har udviklet sig til en international pop-bølge for både voksne, unge og børn, er den japanske tegneseriestil *manga*. Denne japanske tegneseriestil har sine rødder tilbage i den japanske kunst (*ukiyo-e*), men fik sit moderne udtryk efter 1945. Manga omhandler et bredt udsnit af emner for alle aldersgrupper, alt fra gør-det-selv vejledninger, historiske begivenheder og pornografi til Pokémon og Hello Kitty.

Den særlige japanske tegnefilmsgenre *anime* har også sit afsæt i manga og er blevet en massiv eksportsucces. En af de instruktører og tegnere, der er slået igennem internationalt, er Hayao Miyazaki (1941-), der vandt en Oscar for bedste animerede film i 2003 med filmen "*Chihiro og heksene*". Også efterfølgeren "*Det levende slot*" fra 2004 var en massiv succes på verdensplan.

Inden for kunstverdenen er pop-art-kunstneren Murakami Takashi (1963-) blevet berømt for at bruge manga-genren som medie for traditionelle japanske motiver og kommercielle budskaber. Hans værker med illustrationer af store glade bamser og smilende kirsebærblomster går i dag for svimlende summer på kunstauktioner. Samtidig bryder han grænser mellem en kommerciel og en etableret kunstforståelse med sin produktion af alt fra nøgleringe og billige t-shirts til dyre Louis Vuitton tasker og animerede musikvideoer for vestlige musikere som Kanye West.

I Japan er der oprettet manga-caféer rundt om i de større byer, der er etableret et internationalt manga-museum i Kyoto, og det japanske udenrigsministerium har inddraget manga i en international branding-strategi i forhold til japansk popkultur. I 2007 påbegyndte Udenrigsministeriet således en årlig uddeling af "The International Manga Award" som et led i det de kalder "Pop-Culture Diplomacy".

Det er en trend, der blev påbegyndt allerede i 1990'erne, hvor Udenrigsministeriet bl.a. ved G7-mødet i 1993 uddelte Yoshimoto Bananas "*Kitchen*", der siden ramte især den engelsktalende verden med en bølge af "banana-mania". Kritikere karakteriserer ofte Yoshimotos værker som overfladiske og kommercielle, men hendes fans mener, at historierne rammer, hvad det vil sige at være ung og frustreret i det moderne Japan – og det moderne samfund generelt.

En anden japansk forfatter, der afdækker sin generations oplevelser, er Murakami Haruki (1949-). Han er påvirket af vestlig kultur (især musik og litteratur) og hans romaners temaer og titler refererer ofte til europæisk klassisk musik ("*Trækopfuglens Krønike*" er hentet fra Rossinis opera overture) eller popsange ("*Norwegian Wood*" efter The Beatles-sangen af samme titel). Med den nostalgiske fortælling om tab og seksualitet, "*Norwegian Wood*" (1987), fik Murakami sit gennembrud i Japan – især blandt japanske unge. Den internationale opmærksomhed kom med romanen "*Trækopfuglens Krønike*" i 1995, der blandt andet tager fat i det kollektive traume om japanske krigsforbrydelser i Manchuriet.

Murakamis værker fanger den åndelige tomhed, som hans generation har oplevet, og han udforsker de negative sider af den japanske arbejdsmentalitet. Han kritiserer tabet af menneskelige værdier, og begræder, at sociale relationer i det japanske samfund er på tilbagetog. Ensomhed og fremmedgjorthed blandes med humor og surrealisme.

I 2009 blev Murakami tildelt Jerusalem Prisen, der gives til forfattere, der har behandlet temaer som menneskelig frihed, samfund, politik og statsstyre. I sin taketale sagde han blandt andet: *"Hver enkelt af os besidder en håndgribelig levende sjæl. Systemet har ikke noget, der ligner. Vi må ikke tillade, at systemet udnytter os."*

TABELLER

1. Befolkningsudviklingen i Japan, USA og Danmark på udvalgte tidspunkter (angivet i 1.000).

Land	1820	1870	1900	1930	1960	1990	2008	2030*
Japan	31.000	34.437	44.103	64.203	94.092	123.537	127.426	116.338
Kina	409.000	358.000	400.000	489.000	667.070	1.135.185	1.326.856	1.458.024
Indien	217.577	253.000	284.000	336.400	434.000	839.000	1.125.368	1.420.770
Danmark	1.155	1.852	2.561	3.542	4.581	5.141	5.485	5.730
USA	9.981	40.241	76.391	123.668	180.671	250.132	303.825	363.811

* Forventet udvikling

Kilde: *World Population, GDP and Per Capita GDP, 1-2003 AD (Angus Maddison)*

2. Befolkningstal i udvalgte byer: Tokyo, Osaka, Kyoto og København

	1720	1889	1940	1955	2005
Edo/Tokyo	1.000.000	1.389.684	6.779.000	6.969.000	8.483.050
Osaka	382.000	476.271	3.252.000	2.547.000	2.628.776
Kyoto	341.000	279.792	1.090.000	1.204.000	1.474.764
København	100.975*	312.859**	700.465***	753.361***	502.362***

Tal for japanske byer:

1720: Kilde Sekiyama Naotaro, *Kinsei Nihon no jinko kozo: Tokugawa judai no jinko chosa to jinko jotai ni kansuru kenkyu*. Tokyo: Yoshikawa Kobunkan 1969. Reference i Andrew Gordon, *A Modern History of Japan*. Oxford 2003, s. 21)

1889: optælling per 31/12 1888. Kilde: *Japanese Wikipedia article of City system*

1940, 1955: Kilde: *Demographia* <http://www.demographia.com/db-jp-city1940.htm>

2005: Kilde: *Japanese Wikipedia article of City system*

Tal for København:

* Tal for 1801 Kilde: *www.kk.dk Fakta om Københavns Kommune: Folketal i København 1801-2009*

** tal for 1890. opgjort i "faktisk befolkning – dvs. de, der var til stede ved optællingen. Kilde: *www.kk.dk Fakta om Københavns Kommune: Folketal i København 1801-2009*

*** tal for 1940 og frem opgjort i bosiddende befolkning. Kilde: *www.kk.dk Fakta om Københavns Kommune: Folketal i København 1801-2009*